

Forma patvirtinta
Lietuvos Respublikos kultūros ministro
2011 m. birželio 15d. įsakymu Nr. IV-446
(Lietuvos Respublikos kultūros ministro
2017 m. kovo 29 d. įsakymo
Nr. IV-510 redakcija)



(nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos sudarytojo pavadinimas kilmininko linksniu)

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO VERTINIMO TARYBA A K T A S

2022-03-21

data

Nr.

T4RVCO6UFM

vieta

Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba (toliau – Taryba) s u d a r y t a

(teisės akto sudarytojas kilmininko linksniu, data, dokumento rūšis įnagininko linksniu, „Nr.“ ir jo registracijos numeris)

Taryba, s u s i d e d a n t i i š
pirmininko (-ės)

Nėra duomenų

ir narių:

(vardas ir pavardė kilmininko linksniu)

Nėra duomenų

(vardai ir pavardės kilmininko linksniu, asmenis nurodyti per kablelį)

v a d o v a u d a m a s i Tarybos nuostatais, patvirtintais

(teisės akto sudarytojas kilmininko linksniu, data, dokumento rūšis įnagininko linksniu, „Nr.“ ir jo registracijos numeris, dokumentus nurodyti per kablelį)

n u s t a t o, kad:

1. Nekilnojamoji kultūros vertybė (toliau – vertybė) registruojama Kultūros vertybių registre (toliau – Registas) kaip:

☒ pavienis kultūros paveldo objektas (toliau – objektas)

☐ kompleksinis objektas (toliau – kompleksas),
kurį sudarantys objektai registruojami savarankiškai

☐ kultūros paveldo vietovė (toliau – vietovė)

pažymėti tik vieną

2. Pavienis objektas yra:

☒ vieta

☐ statinys

☐ kitas nekilnojamas
daiktas

(pažymėti tik vieną)

3. Komplexo dalys:

(kompleksą sudarantys objektai, jų kodai, priedo Nr.; objektus nurodyti per kabliataškį)

4. Vertybei suteikiamas pavadinimas su vardu ar vardais:

**Lietuvos kariuomenės savanorio, literato, dainininko, aktoriaus mėgėjo Petro Biržio-Pupų
Dėdės gimtosios sodybos vieta**

5. Vertybei suteikiamas pavadinimas:

sodybos vieta

(pagal Registro pavadinimų klasifikatorių)

6. Vertybė yra gyvenamojoje vietovėje ir (ne -) apima adresą objektą:

(gatvės pavadinimas ir jos tipas) (g., pr., bul., al., skg., aklg., skv., a., pl., kel., tak.)	(pastato) (Nr.)	(korpuso) (Nr.)
Liudiškiai (k.) (gyvenamoji vietovė ir jos tipas) (vs., k., gelež. st., mstl., m.)	Anykščių sen. (seniūnija)	Anykščių rajono sav. (savivaldybė ir jos tipas) (r., m., sav.)

7. Vertybės (1896-1902 m.;) vertingosios savybės yra:

7.1.3.3. įvairūs mažosios kraštovaizdžio architektūros statiniai ir vaizduojamojo meno formos - **paminklas, kurį sudaro netaisyklingo pavidalo, į viršų smailėjantis pilkas akmuo, prie kurio pritvirtinta varinė lenta su iškilių raidžių memorialiniu įrašu: „ŠIOJE SODYBVIETĖJE GIMĖ / PETRAS BIRŽYS / (PUPŲ DĖDĖ) / 1896-1970“** (pastatytas 1989 m., autorius skulptorius Jonas Žukas (1940-2019); būklė patenkinama; TRP Nr. 2; IKONOG Nr. 1; FF Nr. 3, 4, 8-10; 2022 m.);

7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai - **reljefas** (lygus; auga keli lapuočiai medžiai, būklė gera; TRP; FF Nr. 1-11; 2022 m.);

7.1.3.6. želdynai ir želdiniai - **teritorijos centrinės dalies apsodinimo obelimi pobūdis** (-; -; TRP Nr.35; FF Nr. 6, 7, 11; 2022 m.);

7.4. Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingosios savybės - **nekilnojamoji kultūros vertybė patenka į Anykščių regioninio parko Storių kraštovaizdžio draustinio teritoriją** (-; -; TRP; 2022 m.).

7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - buvusioje sodyboje gimė ir iki 1902 m. gyveno Lietuvos kariuomenės savanoris, literatas, dainininkas, aktorius mėgėjas Petras Biržys-Pupų Dėdė (1896-1970). Paskui su tėvais persikėlė į Anykščius. Petras Biržys yra rašęs, kad jo prosenelis išsimokėtinai iš pono nusipirko pusantros dešimtinės žemės ir dvaro pirtį. Iš jos pasistatydinęs gryčią, įsikūrė kaimo galulaukėje. Gryčia, Petruui Biržiui einant penktus ar šeštus metus, sugriuvusi. Petras Biržys-Pupų Dėdė pirmojo pasaulinio karo metais gyveno Rusijoje, mokėsi Voronežo lietuvių gimnazijoje. 1917 m. Maskvoje baigė prekybos mokyklą ir grįžo į Lietuvą. 1918 m. Lietuvos kariuomenės savanoris. 1919 m. Kaune baigė Karo mokyklą ir buvo paskirtas vyresniuoju leitenantu į pėstininkų pulką Ukmergėje. Išėjęs į atsargą nuo 1921 m. dirbo mokytoju Alovės pradžios mokykloje, Pagėgiuose vedė Lietuvos valdžios suorganizuotus lietuvių kalbos kursus, Radviliškio progimnazijoje dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą. 1924-1927 m. Lietuvos universitete studijavo literatūrą ir teologiją. 1926 m. pusę metų keliavo po Pietų Ameriką, aplankyta Brazilija, Urugvajus, Argentina. 1927 m. grąžintas į Lietuvos kariuomenę tarnavo Kauno karo komendantūroje. 1929 m. kaip dainininkas gastroliavo JAV. Dalyvavo Antano Vanagaičio vokalinių teatro grupės „Dzimdzi drimdzi“ spektakliuose. Nuo 1930 m. Kauno radiofone rengė populiarius pusiau folklorinius satyrinius pusvalandžius „Pupų Dėdės pastogėje“. Koncertavo drauge su Rozaliute (Anele Sadauskaite), važinėjo po Lietuvą, rinko istorinę medžiagą, parašė knygelių apie įvairias Lietuvos vietas. 1933 m. gruodžio mėn., Londone, „Columbia Graphophone“ kompanijoje įrašė pirmąsias plokšteles. Dar 8 plokšteles su 16 dainų, Petras Biržys įrašė 1938 m. kovo mėn., Londone, firmoje „Columbia Graphophone“. Bendradarbiavo įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose, dažniausiai pasirašinėdamas Liudiškio slapyvardžiu. 1921 m. redagavo pėstininkų pulko žurnalą „Skydas“, 1926-1927 m. karininkų žurnalą „Kardas“, taip pat rengė vienkartinis ir tęsinius

leidinius „Gediminietis“, „Lietuvos karo invalidas 1918-1920 m.“, „Radijo bangos“ (1931 m.). 1935 m. savo lėšomis pradėjo leisti mėnesinį humoro ir satyros žurnalą „Pupų Dėdė“ (išėjo 12 numerių). 1942 m. Kauno senamiestyje įkūrė pramogų teatrą „Pupų Dėdės pastogė“. Nacių okupacijos metais kalintas, nes dėl kandaus žodžio neįtikio nė vienai valdžiai. Po karo persikėlė į Vilnių ir dirbo Filharmonijos artistu, ruošė radijo valandėles su Marceliute (Marijona Juškevičiūtė), važinėjo po Lietuvą su koncertais. Trupę sudarė estrados dainininkas Antanas Šabaniauskas bei gitaristas Antanas Zabulionis. Senatvėje skurdo, glaudėsi pažįstamų ir draugų namuose. Mirė 1970 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje. Palaidotas Saltoniškių kapinėse. Išleido eilėraščių rinkinių: „Sielos sparnai“ (1919 m.), „Karo metu“ (1923 m.), parašė knygų: „Karininkas Antanas Juozapavičius (1923 m.), „Kaimo vestuvės“ (1930 m.), „Radio bangos iš Pupų Dėdės pastogės“ (1938 m.), prisiminimų knygą „Pupų Dėdė“ (1999 m.), knyga apie Lietuvos įvairias vietas. Vaidino kine „Tiltas“ (1956 m.), „Kol nevėlu“ (1957 m.), „Julius Janonis“ (1959 m.).

(apibūdinimas, būklė, nuoroda į pridedamą fikzaciją, aprašymo data; nurodyti per kabliataškį)

(Tarybos akto, kuriuo anksčiau nustatytos vertingosios savybės ir apibrėžtos teritorijos ribos, data ir Nr.)*

8. Žemiau nurodyti kilnojamieji daiktai, saugomi pagal Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, yra kultūros paveldo statinio vertingosios savybės:

(kilnojamosios kultūros vertybės, jų kodai; nurodyti per kablietį)

9. Nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje yra:

9.1. Pavienio objekto teritorijoje yra:

(pavienio objekto teritorijoje esantys vertingųjų savybių požymių turintys objektai; nurodomi per kabliataškį; arba priedo, kuriame jie pateikiami, Nr.)

9.2. Komplekso teritorijoje yra:

(komplekso teritorijoje esantys vertingųjų savybių požymių turintys objektai; nurodomi per kabliataškį; arba priedo, kuriame jie pateikiami, Nr.)

9.3. Vietovėje yra:

(į vietovę įeinančios vertybės, jų kodai; vertingųjų savybių požymių turintys objektai; nurodomi per kabliataškį; arba priedo, kuriame jie pateikiami, Nr.)

10. Vertybės vertingųjų savybių pobūdis ar jų derinys yra:

☐ Archeologinis	☐ lemiantis reikšmingumą		
☐ Povandeninis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas	☐ retas
		☐ svarbus	☐ unikalus
☐ Mitologinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas	☐ retas
		☐ svarbus	☐ unikalus
☐ Etnokultūrinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas	☐ retas
		☐ svarbus	☐ unikalus

☐ Architektūrinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Urbanistinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Želdynų	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Inžinerinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☒ Istorinis	☒ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☒ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☒ Memorialinis	☒ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☒ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Dailės	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Sakralinis	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Kultūrinės raiškos	☐ lemiantis reikšmingumą	☐ tipiškas ☐ svarbus	☐ retas ☐ unikalus
☐ Kraštovaizdžio			
(galima pažymėti kelis)	(galima pažymėti kelis)	(pažymėti kiekvienam pobūdžiui tik vieną)	

11. Pavienio ar kompleksinio objekto, ar vietovės reikšmingumo lygmuo yra:

☒ nacionalinis ☐ regioninis ☐ vietinis
(pažymėti tik vieną)

12. Vertybės apibrėžtos teritorijos:
12.1. ribos yra:

Taško Nr., Atkarpa	Būdas	Tikslumas (cm)	X (abscisė)	Y (ordinatė)	Geokodas	Aprašymas
1	K	20	571433,94	6152286,79	kv1	
1-2	-	-	-	-		
2	K	20	571443,84	6152256,52	kv1	
2-3	-	-	-	-		
3	K	20	571428,77	6152251,59	kv1	
3-4	-	-	-	-		
4	K	20	571418,87	6152281,87	kv1	
4-5	-	-	-	-		
5	K	20	571433,94	6152286,79	kv1	
5-1	-	-	-	-		

12.2. plotas yra:

13. Vertybės apibrėžta apsaugos zona:

13.1. nustatytas**:

[] apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis

[] vizualinės apsaugos pozonis

(pažymėti galima abu arba tik vieną)

13.2. apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio:

13.2.1. ribos yra:

13.2.2. plotas yra:

0 kv. m

13.3. vizualinės apsaugos pozonio

13.3.1. ribos yra:

13.3.2. plotas yra:

0 kv. m

13.4. apsaugos zonos plotas yra:

0 kv. m

13.5. [x] nustatyta, kad apsaugos zona nereikalinga***.

14.

(sprendimas, kuriuo objektas ar vietovė paskelbti ar inicijuoti skelbti saugomais****)

15. Šaltiniai ir literatūra (archyvinė medžiaga, tyrimų ataskaitos, publikacijos ir kt.):

15.1. Kultūros paminklų enciklopedija Rytų Lietuva I. Vilnius, 1996, p. 55-56.

15.2. VANAGAS, Vytautas. Lietuvių rašytojų sąvadas. Vilnius, 1996, p. 213.

15.3. Petras Biržys. Prieiga per internetą: <https://www.anykstenai.lt/asmenys/asm.php?id=57> [2022-03-09].

15.4. Rūta Skudienė. Petras Biržys. Prieiga per internetą: <https://www.mic.lt/lt/baze/senoji-estrada/kompozitoriai-atlikejai/birzys/> [2022-03-09].

15.5. Aida Grybienė. Petras Biržys-Pupų Dėdė. Prieiga per internetą: <http://mokslolietuva.lt/2021/12/petras-birzys-pupu-dede/> [2022-03-09].

15.6. Algirdas Vyžintas. Biržys Petras. Prieiga per internetą: <http://www.vyzuonos.lt/vyz/zymus-vyzuonu-krasto-zmones/24-birzys-petras> [2022-03-09].

16. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka gali būti skundžiamas administraciniam teismui.

Taryba šiuo a k t u

- ☐ n u t a r i a, jog vertybei reikalinga teisinė apsauga.
- ☒ n u t a r i a, jog turi būti patikslinti Registre registruotos vertybės duomenys
- ☐ n u t a r i a, jog Registre registruotai vertybei tik apibrėžiama ar patikslinama apsaugos zona
- ☐ n u t a r i a, jog vertybei apsauga netaikoma

16973, JV1217
(kodas)

(kodas)

PRIDEDAMA:

1. Fotofiksacija, 11 nuotraukų, 1 l.
2. Apibrėžtų teritorijos bei apsaugos zonos ribų planas, 1 l.
3. Kadastro žemėlapis ištrauka ir nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašai, 8 l.
4. Ikonografija, 1 l.

Pirmininkas

Nėra duomenų

PASTABOS

* Pildoma, kai Taryba nutaria, jog Registre registruotai vertybei tik apibrėžiama ar patikslinama apsaugos zona

** Kultūros paveldo objekto apsaugos zonos ribos nustatomos paskelbtam ar inicijuotam skelbti saugomu objektui. Jeigu objektas inicijuotas skelbti saugomu, nustatytos apsaugos zonos ribos įsigalioja objektą paskelbus saugomu

*** Kultūros paveldo objekto apsaugos zonos ir jos pozonių ribos nenustatomos, jei jis yra draustinyje ar rezervate, taip pat nepaskelbtam saugomu ar neinicijuotam skelbti saugomu objektui bei Kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos zonų nustatymo taisyklių nustatytais atvejais

**** Pildoma, kai kultūros paveldo objektas ar vietovė yra paskelbti saugomais ar inicijuoti skelbti saugomais

Jolanta Paukštė
2022-03-19
H. Spalvinskas